

УДК 346.93

Наталя Іванюта,*канд. юрид. наук, доцент,**доцент кафедри права та публічного адміністрування**Маріупольського державного університету*

ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ

У наведеній статті розглянуто питання правотворчої юридичної техніки в господарському процесуальному праві, окреслені окремі аспекти юридико-технічного рівня Господарського процесуального кодексу України як нормативно-правового акта на прикладі окремих правил, способів, прийомів законодавчої техніки.

Ключові слова: юридична техніка, уніфікація, мотивація, дефініції, господарське процесуальне право, господарське судочинство.

Постановка проблеми. Актуалізація інтересу до питання юридичної техніки в господарському процесуальному праві (далі – ГПП) зумовлюється деякими об'єктивними та суб'єктивними факторами, зокрема:

- кардинальною зміною політичної концепції та процесуальної ідеології в сфері правосуддя;

- оновленням законодавства у сфері судоустрою та судочинства в межах здійснюваної глибинної судової реформи;

- орієнтуванням на європейські стандарти якості правотворчої та правозастосовної діяльності у сфері судового захисту державних, соціальних та приватних інтересів у процесі інтенсифікації зближення національної правової системи із системами інших держав;

- виникненням нових терміносистем права (насамперед, на стику наук), наявністю численних мовно-термінологічних проблем у сфері сучасної правової комунікації [1, с. 5-6];

- трансформаційністю суспільних відносин, віднесених до об'єкта ГПП, що детермінує зміну усталених підходів щодо їх правової регламентації;

- посиленням інформаційних та інформатизаційних процесів як у господарській сфері, так і у сфері вирішення господарських спорів та інших правових питань;

- зміною нормативів (юридичного та етичного характеру) щодо професійної діяльності суддів, адвокатів, експертів, прокурорів та й самого правового статусу суб'єктів правотворення та правозастосування.

В умовах судової реформи та, як результат, глобального оновлення законодавства у сфері судочинства питання щодо юридично-технічних знань у площині процесуальної юриспруденції потребують сучасного галузевого дослідження.

Стан дослідження. Деякі питання юридичної техніки, правил, способів, прийомів законодавчої техніки досліджували Н. В. Артикуца [1], П. М. Рабінович [2], І. Д. Шутак [3], О. А. Белянєвич [4] та інші вчені.

Метою статті є визначення галузевих особливостей правотворчої юридичної техніки в ГПП.

Виклад основних положень. Етимологія поняття «юридична техніка», на відміну від багатьох юридичних термінів, має свою давню історію та стійкий зв'язок із романо-германською правовою сім'єю. Чітке термінологічне оформлення вперше така ідея отримала в окремому розділі «Юридична техніка» праці Р. Ієринга «Дух римського права на різних ступенях його розвитку» [5]. Більш наукове обґрунтування юридична техніка отримала наприкінці XVIII – на початку XIX століття, коли ввійшла в систему правових категорій країн романо-германського права.

Юридична техніка вважається невід'ємною категорією юридично-технічних знань у площині догматичної юриспруденції, щодо якої існують та постійно розвиваються різні наукові уявлення. І. Д. Шутак юридичну техніку інтерпретує як теоретико-прикладну юридичну науку, предметом вивчення якої є закономірності раціональної юридичної діяльності зі створення, тлумачення та реалізації права. У системі юриспруденції юридична техніка вирішує завдання систематизації знань про методи та прийоми юридичної діяльності, що формуються загальною теорією права, галузевими та прикладними юридичними науками [3, с. 3-8].

У межах досліджень із теорії права виділяють різні види юридичної техніки. Одні автори виокремлюють шість видів юридичної техніки: правотворча техніка; техніка

опублікування нормативно-правових актів; техніка систематизації нормативно-правових актів; інтерпретаційна техніка; техніка реалізації права; правозастосовна техніка [6, с. 30]. П. М. Робинович має на увазі однотиповість видів юридичної діяльності та юридичної техніки, виокремлюючи правотворчу, правотлумачну, правозастосовальну та правореалізаційну техніку [2, с. 3-4]. Різні класифікації виникають здебільшого у складі різноманіття комплексів теорій – правозастосування, правотворення, тлумачення тощо як окремих компонентів загальної теорії права.

Безумовно, господарський процесуальний інструментарій є складником теорії знань щодо правотворчості та правозастосування, особливої уваги в якому потребують особливості правотворчої юридичної техніки в господарсько-процесуальній площині.

Перш ніж перейти до особливостей правотворчого техніко-юридичного інструментарію ГПП, важливо підкреслити загальні аксіоматичні характеристики, які властиві правотворчості взагалі в межах національної правової системи. По-перше, це історичне входження до держав романо-германської правової системи. По-друге, правові норми держав романо-германської правової системи мають певні ознаки абстрактності. Подекуди це викликає й негативні наслідки як у правотворчій, так і в правозастосовній сферах. По-третє, сама юридична техніка держав романо-германської правової системи має термінологічні збіги. При цьому така термінологічна схожість на рівні законодавства держав трансформується в абсолютне прагнення національного законодавця до невідмінної міжгалузевої уніфікації понять та процедур, а подеколи – до їх однаковості.

З урахуванням вищезазначеного можливо здійснити розгляд питань юридико-технічного рівня ГПК України як нормативно-правового акта.

Згідно з методичними рекомендаціями «Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки», які підготовлено Головним юридичним управлінням апарату Верховної Ради України, законодавча техніка (рівень її розвитку) визнається невід'ємною частиною законотворення, яка значною мірою здатна забезпечити належну якість і ефективність усього законодавчого масиву, що, безумовно, має сприяти адекватному впливу законодавства на політичні, економічні та соціальні відносини у державі. Адже відповідний рівень законодавчої техніки, що є надійним гарантом вдосконалення законодавства, правильного застосування та повної відповідності волі законодавця, сприяє утвердженню в

державі принципу верховенства закону. Законодавча техніка – це система ustalених теоретико-прикладних правил, вироблених на підставі багаторічної практики законотворчості, якими окреслено засоби і методи розробки та написання проектів законів, що забезпечують точну й повну відповідність положень, що викладаються, їх змісту і призначенню, вичерпний обсяг правового регулювання, ясність та доступність правового матеріалу тощо [7, с. 4].

Із численних правил, способів, прийомів законодавчої техніки можна виокремити декілька видів.

1) Мотивація ГПК України. Мотиваційне забезпечення законодавства відображає його зв'язок із соціальними потребами та передумовами соціального запиту, об'єктивні закономірності розвитку відповідних суспільних відносин. Варто погодитись із тим, що той чи інший закон не може нормально функціонувати без достатньої мотивації його нормативного змісту.

Крім того, на мотивацію важливо звернути увагу як на специфічний процедурний етап прийняття законів. Зокрема, саме такий підхід отримав відображення в методичних рекомендаціях «Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки», які підготовлено Головним юридичним управлінням апарату Верховної Ради України. У них зазначено, що у разі, якщо треба особливо наголосити на мотивах законодавця, історичному контексті чи інших обставинах, які слугують причиною прийняття закону та/або мають братися до уваги в подальшому правозастосуванні чи тлумаченні змісту закону для розуміння завдань, які ставить перед собою законодавець, та обраних ним у законі способів їх досягнення, на початку законопроекту розміщується преамбула. При цьому правові норми до преамбули не включаються [7, с. 9]. Таким чином, така мотиваційний складник у законодавчому аспекті має назву преамбули нормативно-правового акта.

Преамбулу містять багато нормативно-правових актів, зокрема: Конституція України, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Господарський кодекс України, Закон України «Про судову експертизу» тощо, міні – преамбулу містять Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та інші.

Проте в ГПК України законодавець такий елемент не виокремив. Традиційні (за змістом та призначенням) для преамбули такі складники, як призначення Господарського

процесуального кодексу України (ст. 1 ГПК України), завдання господарського судочинства (ч. 1 ст. 2 ГПК України), законодавець включив у загальний нормативний масив законодавчого тексту. На думку окремих учених, включення мети законодавчого акта в нормативну структурну частину акта є конструктивним [8, с. 704]. Така позиція не може бути підтримана з таких міркувань. По-перше, ідеологічні забарвлення нормативно-правового акта за своєю суттю більш притаманні преамбулі акта. На прикладі ГПК України можна стверджувати, що всі інші процесуальні норми (тобто конкретні правила процесуальної поведінки) зумовлюються та мотивуються саме призначенням самого ГПК України, завданнями та метою господарського судочинства. По-друге, виникають сумніви щодо юридичної правильності піддання мети та завдань нормативному регулюванню. Адже вони потребують виконання та вирішення саме за допомогою подальшої процесуальної нормативної основи.

2) Уніфікація правил та процедур національного судочинства. Набрання 15 грудня 2017 року чинності Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 2147-VIII від 03.10.2017 остаточно втілило окремі правознавчі уподобання щодо уніфікації, а в деяких питаннях – однаковості всіх національних судочинних процедур.

Протягом тривалого часу незалежності України точаться дискусії з цього питання, при цьому лунають як радикальні погляди з цього питання, так і доволі стримані та виважені пропозиції.

О. П. Подцерковний неодноразово ще на етапі проекту змін до процесуальних кодексів звертав увагу на дисбаланс між новелами проекту ГПК України, які здебільшого ґрунтуються на певних ідеальних моделях та умовних стандартах судочинства без прорахунку всього різноманіття правових ситуацій. Зокрема, наголошував вчений, величезна небезпека неоднакового правозастосування закладена у підході щодо підвідомчості справ господарським судам на підставі предметного, а не суб'єктного критерію. Крім того, розробники документа не врахували негативних наслідків запровадження в попередні роки окремих процесуальних реформ у суміжних видах судочинства. Наприклад, це стосується наказного провадження, ефективність якого у цивільному процесі є низькою [9]. О. А. Беяневич висловлювала небезпідставні побоювання щодо тенденцій до уні-

фікації, яка проявляється у законодавстві, про що свідчить аналіз змісту тих норм, що вносилися до процесуальних кодексів. Вчена зазначала, що це може призвести якщо не до злиття окремих процесуальних галузей, то до їх уодноманітнення та до відмови від окремих процесуальних форм, що історично склалися (насамперед, від господарсько-процесуальної форми захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання) [4, с. 95].

Нагепер, як результат судової реформи, оновлені процесуальні кодекси містять у собі велику кількість схожих норм та інститутів щодо загальних та процедурних питань. Уніфіковані зміни в процесуальне законодавство мають як позитивні, так і негативні наслідки. Можливо погодитись із А. І. Фомінін у тому, що Господарський процесуальний кодекс України в редакції до 03.10.2017 відрізнявся простотою і гнучкістю положень, пристосованістю до оперативного і неформалізованого вирішення господарських спорів. Нова редакція ГПК, на його думку, стала громіздкою та неповною мірою враховує специфіку господарського процесу в межах упровадження узагальненої моделі різних видів судочинства. Розробники нової редакції ГПК зосередилися на уніфікації, впровадженні певних ідеальних моделей та теоретичних, умовних стандартів судочинства, але без урахування всього комплексу правових питань, проблем та ситуацій, які має вирішувати ГПК. Автори нової редакції ГПК пішли шляхом надмірного регулювання процесуальної діяльності та обмеження самостійності суду у визначенні порядку слухання справи, введення невластивих господарському судочинству інститутів, надмірної формалізації процесу. У результаті це може створити умови, за яких існуватиме ризик використання приписів закону для зловживання процесуальними правами, затягування процесу та перекручення його завдань [10].

Основної уваги потребує включення в ГПК України нового для господарського судочинства інституту свідків та його практична доцільність. Сумніви щодо процесуальної користі зазначеного нововведення в площину вирішення господарських спорів підкріплюються науковцями та практиками такими тезами: неможливість його застосування за окремими категоріями справ, наприклад у разі стягнення боргів у сфері господарювання, у кредитних спорах, у разі визнання правочинів недійсними з підстав порушення закону та в інших випадках, коли всі факти, необхідні для обґрунтування вимог, можуть бути доведені виключно на підставі письмових доказів [11]; фактична відсутність справ у господарському процесі, рішення в яких могло би бути змінене лише

через наявність показань свідків [10]; використання для затягування процесу в аспекті можливості зловживання правом з боку недобросовісних учасників процесу, які гіпотетично можуть подавати до суду численні заяви свідків. При цьому суд для забезпечення принципу рівності сторін задовольнятиме клопотання протиідежної сторони про виклик цих осіб на засідання [12].

Видається, що саме включення «нетипового» для господарського судочинства інституту свідків у процесі масової уніфікації є дефектом застосування юридико-технічного інструментарію, в результаті якого в процесуальне законодавство заздалегідь включена невласлива за суттю господарських спорів, а отже потенційна небезпека порушення основних принципів та завдань самого судочинства через інструментарій недобросовісних учасників конкретної господарської справи.

3) Терміни, дефініції, посилання в ГПК України. За допомогою термінів, дефініцій можна пізнати точний зміст понять і категорій, що використовуються в тексті законодавчого акта. Використовувані в нормативно-правовому тексті терміни, що позначають певне поняття, можуть характеризуватися як суто правовим характером, так і відношенням до інших галузей знань, але при цьому в контексті нормативно-правового акта, з урахуванням специфіки здійснюваного ним правового регулювання мати юридичне значення. Найбільш важливі терміни законодавець легалізує: вводить в «тканину» правового регулювання спеціалізовані дефінітивні норми, що містять офіційні визначення понять [13, с. 3-4].

У національних наукових матеріалах українська юридична термінологія розглядається як системно організована сукупність термінологічних одиниць правової галузі певної мови, яка вивчається у плані як синхронії, так і діахронії [1, с. 18].

Застосування синхронічного підходу в питаннях аналізу термінології ГПК України дозволяє визначити певні проблемні аспекти, а подекуди – прямо суперечливі. Наприклад, згідно зі ст. 12 ГПК України в межах нових форм господарського судочинства зазначені поняття «грошові суми незначного розміру», «справи незначної складності». Зміст даних понять у ГПК України законодавцем не розкрито, а тому їх тлумачення буде здійснюватися виключно суддею за його внутрішнім переконанням. Такі моменти, безумовно, вплинуть на одноманітність застосування таких нормативних положень як із боку суддів, так і з боку інших учасників судочинства та стануть предметом наукових досліджень.

Зокрема, однією з проблем для правозастосовників зараз може стати інститут забезпечення позову. Деякі його положення не тільки викликають складнощі правоінтерпретаційного характеру, а й побудовані таким чином, що простежується пряме порушення основного закону логіки – закону непротиріччя. Так, згідно зі ст. 136 ГПК України заяву про вжиття заходів забезпечення позову може подати до господарського суду учасник справи. Суперечливість викликає саме перелік осіб, які можуть ініціювати використання такого складного та дуже специфічного процесуального інструменту. Адже згідно зі ст. 41 ГПК України до учасників справи належать: у справах позовного провадження – сторони та треті особи; у разі розгляду вимог у наказному провадженні – заявник та боржник. У справах можуть також брати участь органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. У справах про оскарження рішення третейського суду та про видачу наказу на примусове виконання рішення третейського суду учасниками справи є учасники третейського розгляду, а також особи, які не брали участі у третейському розгляді, якщо третейський суд вирішив питання про їхні права та (або) обов'язки. У справах про банкрутство склад учасників справи визначається Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [14].

Вбачається пряме порушення логічної послідовності процесуального регулювання з урахуванням процесуального положення учасників судочинства. В оцінці самої термінологічної конструкції «забезпечення позову» ключовою є сама категорія позову. Отже і самі заходи можуть бути застосовані тільки разом із ним (чи перспективою його подання до суду). На підтримку даної думки свідчить ч. 2 ст. 136 ГПК України, згідно з якою забезпечення позову допускається як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист чи поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду. Таким чином, вважається, що фактично до осіб, які можуть звертатися до суду із заявою про забезпечення позову, треба відносити учасників справи позовного провадження.

З точки зору діахронічного підходу цікавою є еволюція терміна «підвідомчість» господарських справ. Його сутність багато років пов'язувалась із вирішенням проблеми

«належності» суду відносно певного виду спору. При цьому він завжди входив до міцного термінологічного союзу із «підсудністю» справи. Нині ці поняття позначили єдиним сучасним терміном – «юрисдикція». Думається, це є результатом закономірної історико-юридичної еволюції.

Цікавим є той факт, що незмінним та тенденційним для української законодавчої техніки в цих термінах є те, що жоден із них не отримав свого законодавчого визначення та наукової одноманітності ані в ранній період існування процесуального законодавства, ані в сучасних реаліях. Така термінологічна ситуація істотно ускладнює їх розуміння, застосування, відмежування питань «належності» суду за спеціалізацією та «належності» суду в самій підсистемі господарського судоустрою.

Між тим треба враховувати, що надмірність дефініцій також не є ознакою якості законодавчих актів.

Об'єктивним є той факт, що дефініції юридичних понять ніколи не зможуть досягти такого ступеня точності, за якого застосування відповідних понять до нових випадків стане очевидним. Зрозуміло, що такий підхід призводить до необхідності вибору між кількома можливими рішеннями, тобто обґрунтовує свободу суддівського розсуду [15, с. 7-11]. Певною мірою раціональною для процесуальної галузі є думка Б. О. Кістяківського, який пропонував визначення юридичних понять знаходити в інтерпретації конкретних випадків соціальної комунікації, у повсякденному дискурсі, в судових дебатах [16]. В окремих статтях ГПК України такий підхід навіть отримав своє законодавче втілення. Зокрема, ч. 2 ст. 5 ГПК України проголошує, що якщо закон або договір не визначають ефективного способу захисту порушеного права чи інтересу особи, яка звернулася до суду, то суд відповідно до викладеної в позові вимоги такої особи може визначити у своєму рішенні такий спосіб захисту, який не суперечить закону.

Окремі статті ГПК України містять вказівки на інші статті даного кодексу (відсильні процесуальні норми). Наприклад, ч. 9 ст. 33 ГПК України незалежно від того, у якому складі розглядалася справа, перегляд судових рішень за виключними обставинами з підстав, визначених пунктами 1, 3 частини третьої статті 320 цього Кодексу, здійснюється колегією у складі трьох або більшої непарної кількості суддів, а на підставі, визначеної пунктом 2 частини третьої статті 320, – Великою Палатою Верховного Суду; ч. 4 ст. 185 ГПК України говорить, що ухвалення у підготовчому засіданні судово-

го рішення у разі відмови від позову, визнання позову, укладення мирової угоди проводиться в порядку, встановленому ст. 191, 192 цього Кодексу тощо.

У ГПК України також наявні бланкетні процесуальні норми, які містять посилання на інші джерела права. Зокрема, ч. 1 ст. 3 ГПК містить відсилання до Конституції України, Закону України «Про міжнародне приватне право», Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»; ч. 5 ст. 6 ГПК України – до Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

Треба підкреслити, що методика правильного (з точки зору законодавчої техніки) оформлення таких відсилань в Україні відсутня, а тому в тексті нормативно-правових актів щодо їх оформлення наявні певні протиріччя та неточності. Окремі бланкетні норми ГПК України, зокрема норми, які стосуються відповідальності, не відповідають вимогам ясності. Можливо визначити прямий зв'язок норм щодо невиконання судового рішення (ст. 18 ГПК України), введення суду в оману щодо фактичних обставин справи (ст. 42 ГПК України), надання неправдивих показів (ч. 2 ст. 88 ГПК України), завідомо неправдивого висновку (ч. 7 ст. 98 ГПК України) зі ст. 384 КК України, а норми щодо прояву неповаги до суду чи суддів з боку осіб, які є учасниками процесу або присутні в судовому засіданні (ч. 4 ст. 200 ГПК України) – зі ст. 185-3 КУпАП. Думається, що відсутність конкретних посилань у ГПК України на джерела, які уточнюють застосування відповідальності є наслідком семіотичної проблеми юридичної техніки, яка ускладнює зв'язки господарських процесуальних норм з іншими нормативно-правовими актами та ставить під загрозу реалізацію превентивних функцій самої відповідальності, а подекуди – саму ефективну реалізованість процесуальної норми як у межах господарського судочинства, так і поза ним. У цій ситуації можна говорити про порушення принципу визначеності та ясності закону, на який доволі часто вказує ЄСПЛ.

Висновки.

На підставі вищезазначеного можна дійти висновку, що питання законодавчої техніки у тому числі щодо формування процесуальних нормативних актів потребують повномасштабного та якісного правового врегулювання. Йдеться про нагальність прийняття Закону України «Про нормативно-правовий акт», який зможе вирішити накопичені та новоутворенні проблеми у тому числі й щодо юридичної техніки.

Список використаних джерел:

1. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія : навчальний посібник / Н. В. Артикуца. – 2-ге вид., змін, і доп. – К.: Стило, 2004. – 277 с.
2. Рабінович П. М. Юридична техніка – складова техніки юридичної діяльності / П. М. Рабінович // Юридична техніка і технологія: теорія та практика застосування : тези доп. та повідомл. учасн. II Всеукр. наук. практ. конф. (м. Львів, 24–25 листоп. 2016 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. – Х.: Право, 2016. – 228 с.
3. Шутак І. Д. Юридична техніка і технологія: теорія та практика застосування / І. Д. Шутак // Юридична техніка і технологія: теорія та практика застосування : тези доп. та повідомл. учасн. II Всеукр. наук. практ. конф. (м. Львів, 24–25 листоп. 2016 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. – Х.: Право, 2016. – 228 с.
4. Беляневич О. А. Про уніфікацію і спеціалізацію процесуального права / О. А. Беляневич // Університетські наукові записки. – 2012. – № 1. – С. 95–105.
5. Рудольф фон Иеринг. Дух римського права на різних ступенях его развития / Р. Иеринг. – Ч. 1 – С.-Пб.: Тип. В. Безобразова и Ко, 1875. – 321 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.twirpx.com/file/265483/>
6. Кашанина, Т. В. Юридическая техника : учебник / Т. В. Кашанина. – М.: Норма: ИНФРА-М, 2011. – 496 с.
7. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки : Методичні рекомендації підготовлено Головним юридичним управлінням апарату Верховної Ради України; відп. за підготовку рекомендацій – заст. керівника Апарату Верховної Ради України, керівник Головного юридичного управління Теплюк М. О. / заг. ред. і упорядк. Крижанівський В. П. (Програма РАДА). – 4-те вид., виправл. і доп. – 2014. – 44 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eef.org.ua/wp-content/uploads/2017/01/Rules_Web.pdf
8. Мальцев Г. В. Социальные основания права / Г. В. Мальцев – М.: Норма, 2007. – 800 с.
9. Будурова Г. Що привнесе в господарський процес новий ГПК: думки науковців та практиків / Г. Будурова // Закон і бізнес. – 23.04–29.04.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/123269-scho_privnese_v_gospodarskiy_proces_noviy_gpk_dumki_naukovci.html
10. Фомін А. І. Топ-10 змін до господарського процесуального кодексу України / А. І. Фомін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://barristers.org.ua/news/top-10-zmin-gospodarskogo-protsesualnogo-kodeksu-ukrayiny/>
11. Стефанів Т. У чому полягають переваги та ризики запровадження інституту свідка в господарському процесі / Т. Стефанів // Закон і бізнес. – 13.05–19.05.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/128683-v_chomu_polyagayut_perevagi_ta_riziki_zaprovadzhennya_instit.html
12. Манойленко К. Новий ГПК не говорить, як суд повинен установлювати достовірність названого свідком джерела / К. Манойленко // Закон і бізнес. – 25.11–01.12.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/130969-svidki_v_gpk_proces_mozhe_vtratiti_operativnist_i_prostotu.html
13. Мамедов Э. Ф. Термины и дефиниции как средства юридической техники правотворчества : дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / Эльшан Фахрадинович Мамедов. – Иркутск, 2015. – 215 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ranepa.ru/docs/dissertation/204-text_diss.pdf
14. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
15. Лезов С. В. Юридические понятия и язык права в современных зарубежных исследованиях / С. В. Лезов. – М., 1986. – 22 с.
16. Кістяківський Б. О. Вибране. Бібліотека часопису «Філософська і соціологічна думка» / Б. О. Кістяківський; переклад з російської Л. Г. Малишевської; упорядкування, передмова і примітки Л. П. Депенчук. – Київ: Абрис, 1996. – 512 с. – Серія «Українські мислителі».

В этой статье рассмотрены вопросы правотворческой юридической техники в хозяйственном процессуальном праве, указаны отдельные аспекты юридико-технического уровня Хозяйственного процессуального кодекса Украины как нормативно-правового акта на примере отдельных правил, способов, приемов законодательной техники.

Ключевые слова: юридическая техника, унификация, мотивация, дефиниции, хозяйственное процессуальное право, хозяйственное судопроизводство.

In this article the questions of law-making legal techniques in commercial procedural law, specified aspects of the legal and technical level of the Commercial Procedural Code of Ukraine as a regulatory legal act on the example of certain rules, methods, techniques of legislative technology.

Key words: legal technique, unification, motivation, definitions, commercial procedural law, commercial proceedings.